

บทบาทการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการในมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ
ในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

The Role of Promoting the Quality of Life of the Disabled in Foundation
for the Welfare of the Crippled under the Royal Patronage
of Her Royal Highness the Princess Mother

¹วรวิทย์ เว้นบาป, ²ทักษิณา แสนเย็น, ³อาภาภรณ์ หาโสี๊ะ และ ⁴วีระพันธ์ ช่วยประสิทธิ์
¹Worrawut Wentbap, ²Taksina Seanyen, ³Apaporn Hasoh, ⁴Weerapan Chuayprasit

¹มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ²มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ⁴มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹Kasetsart University ²Kasem Bundit University

³Phranakhon Rajabhat University ⁴Sripatum University

¹Corresponding Author Email: worrawut.wentbap@gmail.com

Received May 11, 2020; Revised May 11, 2020; Accepted June 2, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการในมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารมูลนิธิ ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสังวาลย์ ครูผู้สอน และเด็กพิการ เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการส่งเสริมคนพิการในมูลนิธิ เป็นการดูแลแบบเน้นทุกมิติทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ผ่านการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยคนพิการเปิดรับและพัฒนาในทางบวกและสามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดคุณค่าในตัวเอง ในขณะเดียวกัน บทบาทการสร้างการยอมรับและเปลี่ยนแปลงความเข้าใจของสังคม เป็นสิ่งที่ต้องเน้นการบูรณาการทั้งชุมชน สังคม ครอบครัว และผู้พิการ ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจและลดการแบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในสังคมของยุคเทคโนโลยีของการสื่อสาร อย่างเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ

คำสำคัญ: คนพิการ; บทบาท; คุณภาพชีวิต

Abstract

The purpose of this research were to the role of promoting the quality of life of the disabled in foundation for the welfare of the crippled under the royal patronage of her royal highness the princess mother. This research was qualitative research. Key informants include foundation executive, school director, teacher and disabled children. The research methods consisted of in-depth interview, non-participant observation and focus group discussion. The results of the research showed that the role of promoting the disabled in the foundation is a care focusing on all dimensions, both physically and mentally. By teaching and learning to improve the quality of life through support from all relevant parties. The disabled are open to receive and develop positively and can develop to create value in themselves. At the same time, the role of creating acceptance and changing understanding of society it is a matter of emphasizing the integration of the community, society, family and the disabled so that they can coexist and understand and reduce discrimination against people with disabilities in the society of communication technology to have practical effect.

Keywords: Disabled; Role; Quality of life

บทนำ

Department of Economic and Social Affairs (2018) อธิบายว่า ความสนใจที่เพิ่มมากขึ้นในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาในการจัดการกับสิทธิของคนพิการและการทำให้ความพิการเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการเพิ่มความพยายามระดับชาติในการรวบรวมข้อมูลความพิการ พยายามสร้างข้อมูลพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายและโครงการด้านการพัฒนาแบบรวมคนพิการ โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์โดยเฉพาะเป้าหมายการพัฒนาปี 2030 ที่กล่าวว่าต้องไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง เพื่อประโยชน์ของนานาประเทศที่ดีขึ้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทราบว่าเป้าหมายการพัฒนาปี 2030 ตระหนักดีว่าให้ในแต่ละประเทศตามสถานการณ์และลำดับความสำคัญระดับประเทศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในเรื่องนี้สะท้อนสิ่งสำคัญที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ รวมมือกันในการให้บริการที่ดีที่สุด เพื่อผลประโยชน์ของประเทศเนื่องจากต้องพยายามที่จะตอบสนองต่อความต้องการข้อมูลสำหรับการกำหนดนโยบายและการติดตามความพิการ เนื่องจากตามรายชื่อของ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2563) อธิบายว่า คนพิการในประเทศไทยที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,015,385 คน คิดเป็นร้อยละ 2.89 ของประชากรทั้งประเทศ) และเป็นเพศชาย จำนวน 1,051,878 คน (ร้อยละ 52.19) และเพศหญิง จำนวน 963,507 คน (ร้อยละ 47.81) ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ใน

ประเภททางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย จำนวน 995,419 (ร้อยละ 49.39) จะเห็นได้ว่าจากสถิติดังกล่าวประชากรกลุ่มคนพิการถือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ต้องได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อลดการเกิดปัญหาในสังคม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมเพื่อเพิ่มคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ผู้พิการทางด้านร่างกายมีข้อจำกัดในกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมมากกว่าคนที่มีสุขภาพดีหรือคนปกติทั่วไป ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ที่ดีและคุณภาพชีวิตตามมา (Fatemeh Rajati, et al., 2018) ความพิการไม่ได้เป็นเพียงปัญหาสุขภาพหรือคุณลักษณะของบุคคล แต่สะท้อนถึงปัญหาที่บุคคลประสบในการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและการเคลื่อนไหวทางร่างกาย ส่วนหนึ่งของสังคมคนพิการยังคงถูกละเลยและยังประสบกับอุปสรรคต่าง อันเนื่องมาจากการจำกัดการมีส่วนร่วมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมอีกด้วย (Kundal Kuvalekar, et al., 2015) ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ คือ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การจัดสวัสดิการการส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ การสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น หรือดำรงสมรรถภาพหรือความสามารถที่มีอยู่เดิมไว้ โดยอาศัยกระบวนการทางการแพทย์ ศาสนา การศึกษา สังคม อาชีพหรือกระบวนการอื่นใด เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงาน หรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างเต็มศักยภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560) อย่างไรก็ตามการสนับสนุนทางสังคมสามารถมีบทบาทเชิงบวกในการเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับคนพิการ สังคมและคนรอบข้างคนพิการ ต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง และการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัวและสมาชิกมีความสำคัญสูงสุดสำหรับครอบครัวที่มีคนพิการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการในมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ ในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการในมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พื้นที่วิจัย คือ มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เนื่องจากเป็นองค์กรภาคประชาสังคมที่ได้รับการยอมรับจากสังคมในการดูแลคนพิการมาเป็นระยะเวลาหลายปี โดยมุ่งเน้นในการฟื้นฟูและการจัด

การศึกษาที่เหมาะสมแก่เด็กพิการให้ได้รับการศึกษา จึงเหมาะสมสำหรับการเป็นองค์ต้นแบบในการพัฒนาคนพิการทางการเคลื่อนไหวและด้านร่างกาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจงคุณสมบัติ (purposive sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารมูลนิธิ จำนวน 1 คน ซึ่งมีหน้าที่ดูแลมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสังวาลย์ จำนวน 1 คน ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กพิการ 3) ครูผู้สอนเด็กพิการในโรงเรียนศรีสังวาลย์ จำนวน 3 คน โดยมีระยะเวลาทำงาน 1 ปีขึ้นไป และ 4) เด็กพิการในโรงเรียนศรีสังวาลย์ จำนวน 5 คน ซึ่งเลือกจากคำแนะนำของผู้บริหารและครูผู้สอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง กับ ผู้บริหารมูลนิธิ ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสังวาลย์ และครูผู้สอนเด็กพิการ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) ในกิจกรรมของมูลนิธิ และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) กับเด็กพิการในโรงเรียนศรีสังวาล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกับ ผู้บริหารมูลนิธิ ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสังวาลย์ และครูผู้สอนเด็กพิการ ในประเด็นบทบาทการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็กพิการ ใช้การสัมภาษณ์จากแนวคำถามที่ร่างไว้ โดยแสดงสถานภาพนักวิจัยและเข้าสู่พื้นที่วิจัยแบบเปิดเผย (overt) โดยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงการปกปิดข้อมูลของเด็กพิการ และทำลายข้อมูลที่จะเอื้อต่ออันเมื่อจบการวิจัย

2) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) ดำเนินการเก็บข้อมูลในประเด็นการสอนและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตต่างๆ ให้กับเด็กพิการ โดยสังเกตการณ์ภายนอก ซึ่งอยู่ภายใต้คำแนะนำของมูลนิธิ

3) การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ดำเนินการเก็บข้อมูลจากเด็กพิการในประเด็นผลของการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในมูลนิธิ โดยข้อคำถามผ่านการตรวจสอบจากมูลนิธิ ก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ผ่านการตีความเชิงเนื้อหาเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และพรรณนาข้อมูล

ผ่านการวิเคราะห์โดยอยู่ภายใต้ของขอบเขตการศึกษา โดยข้อมูลที่ได้ผ่านการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) คือ ตรวจสอบด้านข้อมูล (data triangulation) ด้านทฤษฎี (theory triangulation) และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) เพื่อดูความแตกต่างของการตรวจสอบทั้ง 3 วิธี โดยนำมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ถึงข้อมูลที่ได้รับ

ผลการวิจัย

บทบาทของมูลนิธิฯ ต่อการพัฒนากลุ่มประชากรเป้าหมาย

ทางมูลนิธิเน้นเรื่องการรักษา การฟื้นฟู เพราะหากร่างกายแข็งแรงจะสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งมูลนิธิฯ มีโรงเรียนศรีสังวาลย์เป็นสถานที่ดูแลเด็กพิการ โดยโรงเรียนศรีสังวาลย์ได้เปิดสอนควบคู่กับการรักษาฟื้นฟู เมื่อร่างกายแข็งแรงได้รับการประเมินจากมูลนิธิฯ จึงสามารถส่งเรียนร่วมกับคนปกติทั่วไปได้ตามหลักสูตรของรัฐบาล เพราะมูลนิธิฯ และโรงเรียนศรีสังวาลย์จะเปิดเสมือนหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ คือ ใช้หลักสูตรเหมือนกันแต่ต่างที่เรื่องวิธีการถ่ายทอดให้กับเด็กพิการทางมูลนิธิฯ พยายามรับบุคลากรเพื่อให้ได้เต็มอัตรา แต่ความต่างของมูลนิธิฯ คือการรับนักวิชาชีพเฉพาะทาง เช่น การรับนักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาลวิชาชีพ ที่มีใบประกอบโรคศิลป์ เพราะการดูแลเด็กพิการที่สำคัญคือเรื่องการรักษา และหากการรักษาผิดประเภทดูแลผิดรูปแบบ จะไม่ได้ช่วยเรื่องความพิการให้ดีขึ้น อีกทั้งเป็นการซ้ำเติมความพิการได้ กลุ่มสหวิชาชีพจะหายากสำหรับในการทำงานที่มูลนิธิฯ เพราะเป็นเรื่องของจิตใจด้วย มีทั้งจ้างเป็นพนักงานประจำ จ้างเป็นพนักงานรายวัน เพราะต้องมีพยาบาลกะกลางคืน เนื่องจากมีเด็กพิการประจำอยู่จึงต้องจ้างพยาบาลมาดูแล กระทั่งเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเด็กพิการ 24 ชั่วโมง

มูลนิธิฯ ทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ร่วมมือกับโรงพยาบาล โดยจะสลับมาช่วยในการตรวจประเมินและการรักษา เพราะเด็กพิการในระหว่างเรียนและในระหว่างการรักษาต้องมีแพทย์ตรวจด้วย บางรายผ่าตัดบ่อย เพราะผ่าตัดปรับรูปเท้า ผ่าตัดปรับรูปมือ แขน ขา หรืออื่น ๆ ในกรณีเด็กพิการที่สามารถออกไปเรียนโรงเรียนทั่วไปได้และไม่ได้อยู่ในการดูแลของทางมูลนิธิฯ ทางมูลนิธิฯ จะมีกิจกรรมเยี่ยมบ้าน โดยติดต่อกับหน่วยงานของท้องถิ่น ติดต่อชุมชน เพราะการทำงานไม่ได้ทำงานแต่เพียงเฉพาะมูลนิธิฯ หรือแม้กระทั่งการดูแลเด็ก หากทางมูลนิธิฯ ฟื้นฟูมากเท่าไร ถ้ากลับไปที่บ้านผู้ปกครองไม่ใส่ใจเด็กพิการก็สูญเปล่า โดยครอบครัวต้องให้ความสนใจควบคู่ไปด้วย แต่โดยส่วนใหญ่อาจจะมีปัญหาทางด้านครอบครัว ทางมูลนิธิฯ ดูแลถึงในส่วนครอบครัวของเด็กพิการ เยี่ยมบ้านบางครั้งต้องมีส่วนไปด้วย ช่วงกายอุปกรณ์ที่ปรับรถเข็น ทำวีลแชร์ ซ่อมรองเท้า และนักสังคมสงเคราะห์หรือวิชาชีพเฉพาะทางจะไปดูสภาพบ้านว่าเป็นอย่างไร เด็กอยู่แล้วทำให้เกิดความพิการเพิ่มขึ้นหรือไม่ ห้องน้ำสำหรับเด็กพิการมีเพียงพอต่อเด็กมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นเรื่องของการทำงานร่วมกัน และกว่า 60 ปีที่ผ่านมา ทางมูลนิธิฯ สามารถเป็นองค์กรที่เชี่ยวชาญในเรื่องของการดูแลเด็กพิการ ประเภทของร่างกาย

และการเคลื่อนไหว ดังนั้นการจะพัฒนาได้ต้องเปิดใจกว้าง เพราะการดูแลเด็กพิการ เป็นเรื่องของ ความสมัครใจที่เกิดขึ้นก่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยการทำงานต้องเน้นการมีส่วนร่วมและ การบูรณาการร่วมกันในทุก ๆ คนที่อยู่ในมูลนิธิ

บทบาทของโรงเรียนศรีสังวาลในการส่งเสริมเด็กพิการ

การอยู่ภายในโรงเรียนทำให้เด็กมีความสุขและรอยยิ้ม เด็กพิการที่นี่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มี กำลังใจมีเพื่อนที่เป็นเสมือนคนพิการอย่างตนเอง ทำให้เด็กพิการไม่รู้สึกลึกลับถึงความแตกต่างมากเท่าไร หลายคนตั้งใจว่าจะอยู่จนเรียนจบ เด็กพิการมีความฝันหลายอย่าง เช่น การศึกษาต่อทางด้านภาษา การไปเที่ยวต่างประเทศ อยากเป็นนักกีฬาทีมชาติ อยากเป็นนักเขียน ซึ่งในระหว่างที่อยู่ในโรงเรียนและ มูลนิธิ เด็กพิการได้ฝึกฝนกีฬาที่ตนเองใฝ่ฝัน ซึ่งแรก ๆ เด็กพิการยังกลัว ยังไม่ชินต้องมีการปรับตัว หลายอย่าง ปรับตัวเข้าหาเพื่อน ปรับตัวเข้าหาสถานที่ใหม่ ๆ ซึ่งเด็กพิการบางรายอยู่ที่นี้ 7-8 ปีขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าเด็กพิการที่นี่มีการปรับตัวในการใช้ชีวิต มีความเคยชิน ทั้งในเรื่องสุขภาพ สุขอนามัย อาหาร การอยู่ การนอน มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ตอบโต้ทำให้สามารถใช้งานได้แบบไม่มี อุปสรรค บางครั้งเด็กพิการได้มีโอกาสกลับบ้านไปหาผู้ปกครอง แต่เด็กพิการกลับบ้านไปเหมือนกับอยู่ ว่างในบ้านตลอดเวลา อยู่บ้านไม่มีเพื่อน เวลากลับบ้านไม่สามารถออกไปเล่นเหมือนคนอื่นได้ แถวบ้าน ไม่สะดวก การจราจรแออัดทำให้ไม่ปลอดภัย บางครั้งการไปเที่ยวที่ต่าง ๆ คนในสังคมมักจะมองดู แต่ ถ้ากลับมาโรงเรียนยังมีเพื่อน มีการดูแลของครูและมูลนิธิ ส่วนค่าใช้จ่ายในการใช้ชีวิตอยู่ที่โรงเรียน และมูลนิธิ จะไม่มีอะไรให้ซื้อแต่อาจจะเป็นเงินที่ผู้ปกครองฝากไว้ดูแล โดยมีร้านค้า ร้านค้าขาย อุปกรณ์ที่จำเป็นเท่านั้น ไม่สามารถออกไปข้างนอกได้ แต่ในกรณีไปทัศนศึกษานั้นทำให้เด็กต้องเรียนรู้ สังคมการใช้จ่ายข้างนอก คือสิ่งที่เด็กพิการต้องไปเรียนรู้ การออกไปสู่สังคมภายนอกทำให้เด็กได้ พัฒนา และมีแพทย์ พยาบาลดูแล อยู่เสมอ

สภาพจิตใจเวลาอยู่สังคมภายนอก ในช่วงแรกเด็กพิการเหมือนจะรับไม่ค่อยได้ แต่พอมาอยู่ที่ โรงเรียนและมูลนิธิ ซึ่งเจอคนที่พิการเหมือนกันทำให้สภาพจิตใจดีขึ้น อีกทั้งโรงเรียนยังได้สอนทัศนคติ เชิงบวกทำให้เด็กพิการเวลาอยู่ข้างนอก เวลาที่ถูกสังคมมอง แรก ๆ อาจจะไม่ชิน รู้สึกไม่ค่อยดี แต่ ภายหลังเริ่มชินกับสายตาของคนในสังคม ซึ่งเด็กพิการมีความรักในองค์กร รักอาจารย์ รักสถาบัน มี จิตใจที่ผูกพัน โดยเด็กพิการกล่าวว่าหากไม่มีโรงเรียน ไม่มีมูลนิธิ ก็อาจไม่ได้มาเรียนหนังสือ เพราะเคย ไปสมัครโรงเรียนปกติไม่มีโรงเรียนไหนรับ เนื่องจากมีข้อจำกัดทางร่างกายเยอะ ไม่มีคนดูแล แต่มูลนิธิ ฯ จะอำนวยความสะดวกทุกอย่างโดยเด็กพิการสามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดในชีวิตประจำวันได้ นอกจากเรียนหนังสือแล้ว ยังมีกิจกรรมให้เด็กพิการทำ โดยเด็กพิการบางรายเลิกเรียนแล้วไปซ้อมกีฬา กับเพื่อน ๆ ทำการบ้านกับเพื่อน เสาร์ อาทิตย์ก็จะมีเรียนว่ายน้ำ มีเรียนคอมพิวเตอร์ มีเรียนทำอาหาร ซ้อมดนตรี ซึ่งเด็กพิการสามารถจัดการกับการเรียนควบคู่ไปกับการทำงานกิจกรรม เพราะเด็กพิการ คิดว่ายังดีกว่าที่ต้องออกไปเจอสังคมภายนอกที่ยังไม่ยอมรับ ทุกวันนี้สังคมไปไกลมากในส่วนของ เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ ทำให้มีผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งเด็กพิการสามารถแยกแยะว่า

อะไรดีอะไรไม่ดีได้ การเล่นสื่อออนไลน์บางครั้งการกลับบ้านไปก็ต้องเล่นเนื่องจากไม่สามารถไปไหนมาไหนได้ ซึ่งมูลนิธิ ก็ได้แนะนำสั่งสอนว่าในโลกสังคมออนไลน์ต้องรู้จักแยกแยะ เนื่องจากสังคมของเด็กพิการจะไม่เจอสังคมแบบคนปกติทั่วไป จะเจอสังคมในโลกออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเปรียบเสมือนดาบสองคม สุดท้ายเด็กพิการอยากฝากให้สังคมยอมรับคนพิการ อยากให้เข้าใจว่าถึงแม้สภาพร่างกายเป็นแบบนี้แต่จิตใจก็เหมือนกับคนปกติทั่วไป เพียงแต่อาจจะไม่แข็งแรงเท่ากับคนปกติ อาจจะเหมือนทุกอย่าง อยากให้เปิดใจยอมรับเสมือนคนพิการเป็นคนหนึ่งในสังคม ให้โอกาสรวมถึงการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในเรื่องกีฬา การศึกษาต่อ การให้โอกาส การมองหาความโดดเด่น เช่น การจ่ายค่าตอบแทนในการแข่งขันกีฬา กีฬาของคนปกติให้ค่าตอบแทนที่สูง แต่กีฬาของคนพิการกลับได้รางวัลที่น้อยลงมาและอาจสนับสนุนไม่เท่ากัน

ปัญหาในการดำเนินงานของมูลนิธิ

การขาดบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้าน หรือวิชาชีพเฉพาะ มูลนิธิ ยังต้องมีการสรรหาบุคลากรให้เพียงพอต่อการดูแลของเด็กพิการ ซึ่งการจบวิชาชีพเฉพาะด้านโดยมีใบประกอบโรคศิลป์ไม่เพียงพอแต่มีความรู้เฉพาะด้านเท่านั้น ต้องมีจิตใจที่ดีต่อคนพิการด้วย การรักษามูลนิธิให้อยู่กับองค์กร เป็นเรื่องที่ทำได้อยากในองค์กรลักษณะการกุศลอย่างมูลนิธิ งบประมาณส่วนใหญ่มาจากเอกชน มาจากผู้บริจาค โดยหลักจะเป็นผู้บริจาคทั่วไป ในแง่ของการศึกษา ทางกระทรวงศึกษาธิการให้เงินอุดหนุนรายหัว ในขณะที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ก็ได้จัดตั้งเรื่องศูนย์บริการคนพิการ ทำให้มีเงินมาสนับสนุนอีกทางด้วย เนื่องจากแต่เดิมมีการสะสมเงินทุนและอยู่ได้ด้วยดอกเบี้ย แต่ปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจถดถอยลง คนบริจาคลดน้อยลง ดอกเบี้ยลดลง ก็ต้องมีการระดมทุนกันอยู่เสมอ เมื่อเทียบกับการดูแลคนพิการที่ในแต่ละปีมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นบวกกับสถานะทางเศรษฐกิจ ทำให้งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดูแลคนพิการและการบริหารจัดการ ต้องมีการระดมทุนและขอรับบริจาคจากผู้มีใจกุศล รวมถึงคนพิการที่เข้ามาอยู่ในการดูแลของมูลนิธิ และโรงเรียนศรีสังวาลย์ ไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ เพราะมูลนิธิ เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด ทำให้เรื่องของงบประมาณในแต่ละปีคำนวณตามการบริหารจัดการและการดูแลคนพิการยังมีไม่เพียงพอ

เรื่องความรู้ ความเข้าใจ ระหว่าง คนพิการ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยรอบ ปัจจุบันผู้ปกครองเมื่อรับเด็กพิการกลับไปแล้วยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของการดูแลคนพิการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสถานที่ อาหารการกิน รวมถึงการรักษา ยังคงกักบริเวณเด็กพิการ เพราะมองถึงในเรื่องของความปลอดภัย แต่ไม่เข้าใจว่าในโลกของเด็กพิการควรมีการเรียนรู้สังคมภายนอกด้วย รวมถึงชุมชนที่ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยของเด็กพิการ และสังคมส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติเชิงลบกับคนพิการ ยังไม่มีการยอมรับและเปิดโอกาสให้คนพิการอยู่ร่วมกับสังคมปกติ และการสนับสนุนความรู้ความสามารถของคนพิการ หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังให้การสนับสนุนคนพิการยังไม่เพียงพอหรือเท่าเทียมกับคนปกติ ทั้งในเรื่องการศึกษา เรื่องกีฬา หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในสังคม

แนวทางการพัฒนามูลนิธิฯ

การทำงานแบบบูรณาการ โดยนักสังคมสงเคราะห์ที่มีข้อมูลของคนพิการ และประสานเครือข่าย ส่งข้อมูลมายังมูลนิธิฯ ในเรื่องการลงพื้นที่ที่จะเป็นเรื่องของการติดตาม ถ้าลงพื้นที่แล้วเด็กอยู่ในวัยศึกษา โรงเรียนก็จะลงพื้นที่ไปด้วย แต่ถ้าหากเป็นคนพิการที่พ้นวัยเรียนหรือว่ายังไม่ได้อยู่ในระบบของโรงเรียน ทางมูลนิธิฯ จะไปเป็นส่วนของการฟื้นฟูกับนักสังคมสงเคราะห์ ที่จะไปคอยชี้แนะผู้ปกครอง ชุมชน หลักสูตรของโรงเรียนศรีสังวาลย์ เด็กจะเรียนปฐมนิเทศการศึกษาขั้นพื้นฐาน ป. 1 – ม. 3 เนื่องจากไม่มีมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นนโยบายของมูลนิธิฯ ที่เริ่มต้นเปิดโรงเรียนมา เพราะอยากให้เด็กพิการ ได้รับการออกไปอยู่ร่วมกันกับคนปกติ มีชีวิตร่วมในสังคมให้เร็วที่สุด เพื่อประโยชน์ในการปรับตัว อยู่ มูลนิธิฯ เพื่อเน้นช่วงของการฟื้นฟู การรักษา ผ่าตัด แก้ไขความพิการ และทุกระบวนการจะมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้มีจิตใจเชิงบวก ปรับทั้งเด็ก ผู้ปกครองและชุมชนให้มีความเข้าใจร่วมกัน รวมทั้งปรับเปลี่ยนผู้ปฏิบัติงานด้วย และเด็กพิการมีข้อจำกัดหลาย ๆ อย่าง ไม่ใช่เฉพาะร่างกายเท่านั้น อาจจะไม่ได้ยากลำบากอะไรเพียงแค่เดินไม่ได้ ซึ่งก็คือความพิการประเภทหนึ่ง ส่วนโรคสมองพิการจะมี ข้อจำกัดหลายอย่าง เคลื่อนไหวยาก หรืออาจจะมีปัญหาอย่างอื่นร่วมด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะคิดว่าเด็ก พิการคนไหนที่มีโอกาสจะพัฒนาด้านใด โรงเรียนก็จะปูพื้นฐานสำหรับวิชาการหลักสูตรตาม กระทรวงศึกษาธิการ เป้าหมายคือต้องการให้เด็กรู้เท่าทันคนอื่น แต่ในความเป็นจริงไม่ใช่เด็กทุกคนจะ เรียนรู้ได้เต็มตามหลักสูตรเพราะมีข้อจำกัด ครูต้องมีทักษะที่รู้วิธีที่จะสอนแบบวิธีพิเศษที่จะให้เด็ก เรียนรู้ได้ การประเมินเด็กใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ไม่ได้ประเมินด้วยข้อสอบเพียงอย่างเดียว ต้องประเมินตามสภาพจริง คือ ตามพัฒนาการของเด็กพิการ เด็กบางคนเอาข้อสอบมาวัดก็ไม่สามารถ ที่จะทำได้ เวลาสอนจะสอนใช้หลักการศึกษาละเอียดบุคคล ดูเป็นคน ๆ ไป ว่าเด็กคนไหนควรจะเรียนหรือ สอนอะไร และมีการติดตามกับผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีผู้ปกครองมาอยู่กับเด็กพิการ เพราะฉะนั้นจะต้อง เห็นเวลาเด็กพิการทำกิจกรรม แม้กระทั่งกายภาพบำบัด สิ่งนั้นถือเป็นการให้ความรู้กับผู้ปกครองไป ด้วย อีกทั้งงบประมาณของโรงเรียนจะมากับมูลนิธิฯ แต่ส่วนหนึ่งมีกระทรวงศึกษาธิการช่วย เช่น เรื่อง ให้ครูมาเป็นบางส่วน ครูที่นี้จะหลากหลายสังกัด มีครูที่มูลนิธิฯ จ้างเอง ค่อนข้างใช้บุคลากรเยอะต้อง ให้เพียงพอ อัตราส่วนของครูวัดสัดส่วนเป็น 1 ต่อ 5 ไม่เหมือนโรงเรียนทั่วไปและต้องมีการศึกษาพิเศษ บางที่เข้ามาก่อนแล้วค่อยมาเพิ่มความรู้ที่หลังจากเริ่มสอน

อภิปรายผลการวิจัย

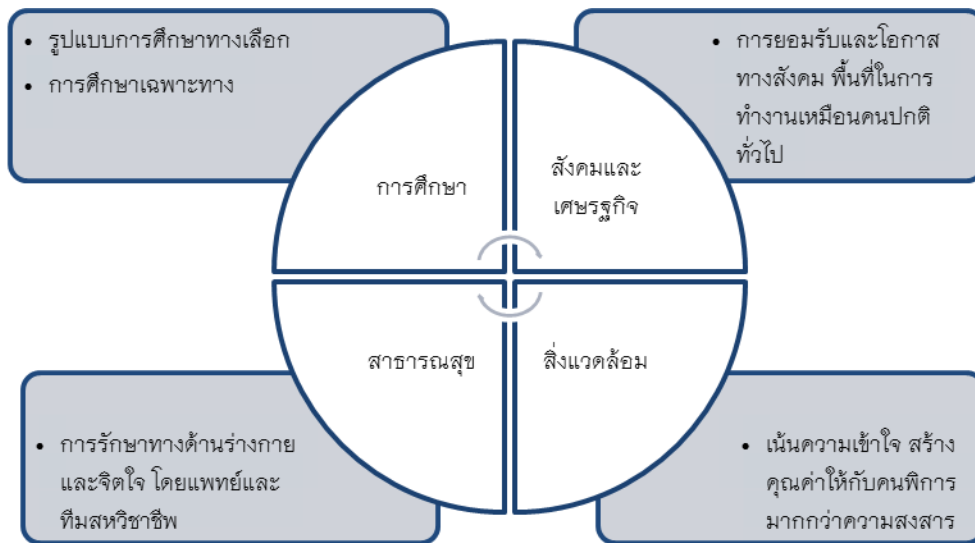
การส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการในมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ฯ เสมือนการ เป็นครอบครัวและบ้านหลังที่สองของเด็กพิการ การเยียวยาทางจิตใจคือจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่ กระบวนการต่าง ๆ ของการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การดูแลคนพิการในมูลนิธิฯ จึงต้องเกิดจากจิตใจที่ เป็นกุศลและจิตสาธารณะของเจ้าหน้าที่ ครู และคนที่เกี่ยวข้องในมูลนิธิฯ ซึ่งบทบาทที่สำคัญคือการ

รักษาและฟื้นฟู รวมถึงการเป็นที่พึ่งทางใจและที่ปรึกษา รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้แก่เด็กพิการ จะเห็นได้ว่าบทบาททั้งที่เกิดจากหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบแล้ว ย่อมแสดงให้เห็นถึงการยอมรับของสังคมภายนอก การอยู่ร่วมกับคนพิการหรือกลุ่มคนเปราะบางนั้น เป็นการลดการแบ่งแยกและการเลือกปฏิบัติแก่กลุ่มคนพิการ ซึ่งแนวโน้มในอนาคตการสร้างการยอมรับผู้พิการจะต้องได้ผลทางปฏิบัติสอดคล้องกับ (เมซินทร์ เมธาวีกุล, 2562) ที่อธิบายว่า การออกสู่สังคม โดยการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเรื่องทัศนคติ เจตคติ ถือเป็นเรื่องสำคัญต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ ดังนั้นบทบาทที่กระทำมาตลอดเวลาของมูลนิธิฯ จึงช่วยในการเสริมสร้างและเป็นจุดเชื่อมประสานให้ชุมชน สังคม ครอบครัว และคนพิการได้เข้าใจและปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เพราะล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่เปี่ยมประโยชน์แก่คนพิการ

เด็กพิการที่เข้ามายังมูลนิธิฯ ล้วนแล้วแต่รู้สึกที่อบอุ่นและปลอดภัย เกิดการพัฒนาตัวเองและลดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจลงได้ เนื่องจากกระบวนการดูแลของมูลนิธิฯ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้สร้างภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจที่ควบคู่ไปกับด้านร่างกาย ในขณะเดียวกันการพัฒนาความรู้ความสามารถให้เกิดการแสดงออกในทางที่ดีในตัวเด็กพิการแต่ละคน เพื่อนำไปสู่การต่อยอดในอนาคต ล้วนแล้วแต่ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม การเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปให้แก่เด็กพิการที่รู้สึกลำบากนั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน แต่สังคมภายในมูลนิธิฯ กลับสามารถเติมเต็มคำว่าพิการได้อย่างลงตัว ทั้งเรื่องเพื่อน ความปลอดภัย ความรู้ และกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน จะช่วยให้เด็กพิการรู้สึกมีคุณค่า นำไปสู่การพัฒนาตัวเอง สอดคล้องกับ (จิตรรัตน์ นงศ์ทอง และพิมพ์า ขจรธรรม, 2560) ที่อธิบายว่า คุณภาพชีวิตคือการรับรู้ของแต่ละบุคคลต่อสถานะในชีวิตของตน ภายใต้บริบทของวัฒนธรรมและความหมายของระบบในสังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่ ดังนั้นคนพิการที่อยู่ในมูลนิธิฯ ย่อมปรับเปลี่ยนได้ตามที่ได้รับจากมูลนิธิฯ ทั้งนี้เป็นเพราะสิ่งที่มูลนิธิฯ ได้มอบให้ล้วนแล้วแต่เป็นคุณค่าทางจิตใจและร่างกาย แต่ในขณะเดียวกันการเปิดรับและกล้าเปลี่ยนแปลงเพื่อยกระดับคำว่าคนพิการให้สังคมและครอบครัวยอมรับ จึงเป็นเรื่องที่คนพิการทุกคนที่อยู่ในมูลนิธิฯ ต้องเต็มใจที่จะยอมรับและเปลี่ยนแปลงตามการดูแลที่ได้รับ

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ จำเป็นต้องบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน เน้นการดูแลทางด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กันไป ความร่วมมือของทีมสหวิชาชีพ โดยเน้นมิติการพัฒนาสังคม อาทิ การศึกษา สังคมและเศรษฐกิจ สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การสร้างคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้กับคนพิการ ดังรูปแบบต่อไปนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ

สรุป

มูลนิธิฯ เป็นองค์กรการกุศลในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ดูแลคนพิการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว เด็กพิการที่อยู่กับมูลนิธิฯ อายุตั้งแต่ 3-18 ปี อนุบาลจนถึงมัธยมปีที่ 3 ซึ่งการรับเด็กเข้ามูลนิธิฯ จะเปิดรับเด็กพิการทั่วภูมิภาค กล่าวคือการเปิดรับสมัครถ้าเห็นคนพิการก็จะมีประสานงานมายังมูลนิธิฯ หรือแพทย์ตามโรงพยาบาลต่าง ๆ ถ้าทราบก็จะส่งตัวมายังมูลนิธิฯ ซึ่งจะมีสหวิชาชีพ นักสังคมสงเคราะห์ โดยนักสังคมสงเคราะห์จะสอบประวัติและความพิการว่าตรงกับการดูแลรักษาของทางมูลนิธิฯ หรือไม่ ถ้าไม่ตรงก็จะส่งไปยังหน่วยงานอื่น เพราะการประเมินเด็กพิการ ถ้ารับเด็กผิดประเภทจะไม่ใช่ผลดีกับตัวเด็กพิการ เช่น พิการทางสายตาก็ต้องเรียนอักษรเบล ซึ่งก็คือเรื่องของการประเมินที่ต้องระมัดระวัง เพราะทางมูลนิธิฯ จะเลือกประเภทความพิการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว นอกจากนักสังคมสงเคราะห์ ทางมูลนิธิฯ จะมีทีมแพทย์ตรวจเพื่อให้รู้พื้นฐานเป็นอย่างไร ทางมูลนิธิฯ ดูแลเด็กพิการตั้งแต่ความเป็นอยู่ทุกอย่างจนถึงเรียนหนังสือ โดยทางสหวิชาชีพจะร่วมกันประเมินว่าเด็กพิการคนไหนควรเรียนระดับชั้นไหน และจบออกไปอยู่ร่วมกับสังคมปกติได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการสนับสนุนทางสังคมสามารถมีบทบาทเชิงบวกในการเพิ่มคุณภาพชีวิตแก่เด็กพิการ ส่วนในครอบครัวขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวที่มีเด็กพิการ การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวจึงมีความสำคัญสูงสุดในการเข้าใจบริบทของความพิการ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบว่าการดูแลผู้พิการคือการให้คุณค่าทางด้านร่างกายและจิตใจ การสนับสนุนทางสังคมทั้งเรื่องการศึกษา แนวทางการประกอบอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่สำคัญคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ควรพัฒนาแนวทางร่วมกันในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ การจัดการเรียนการสอนเฉพาะทาง เน้นความเข้าใจในความแตกต่างของผู้พิการแบบเชิงรุก เข้าถึงกลุ่มผู้พิการในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงหน่วยงานท้องถิ่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดทีมดูแลชุมชนที่มีผู้พิการอาศัยอยู่ เน้นการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับคนในชุมชนถึงเรื่องการดูแลและการสนับสนุนผู้พิการ โดยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ มากกว่าคำว่าเห็นอกเห็นใจหรือสงสารผู้พิการ

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเด็กพิการส่วนใหญ่ที่ออกจากมูลนิธิฯ ไปแล้วส่วนหนึ่งเข้าสู่งาน และอีกส่วนหนึ่งศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา แต่ด้วยการแข่งขันด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทำให้ผู้พิการส่วนหนึ่งไม่ได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). *คู่มือมาตรฐานการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (10 มกราคม 2563). *รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2563, จาก <http://dep.go.th/Home/AnnounceList/64>.
- ธิดารัตน์ นงค์ทอง และพิมพ์ ขจรธรรม. (2560). การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนพิการรุนแรงทางร่างกายและการเคลื่อนไหว. *วารสารพัฒนาสังคม*, 19(2), 113-131.
- เมชินทร์ เมธาวิบูล. (2562). ทศวรรษของพัฒนาการการส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการในประเทศไทย 2550 – 2560. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 9(2), 181-188.
- B. J. Biddle. (1986). Recent Developments in Role Theory. *Ann. Rev. Social.*, 12, 67-92.
- Baykal H. (2019). Preventing Crimes on Disabled People Importance of sex education for Individuals with Mental Disabilities. *International Journal of Psychiatry Research*, 2(3), 1-3.
- B.H. Gottlieb and A.E. Bergen. (2010). Social Support Concepts and Measures. *Journal of Psychosomatic Research*, 69, 511-520.

- Department of Economic and Social Affairs. (2018). *Disability and Development Report Realizing the Sustainable Development Goals by, for and with persons with disabilities*. New York: United Nations.
- Fatemeh Rajati, Hosein Ashtarian, Nader Salari, Masood Ghanbari, Zahra Naghibifar, and Seyed Younes Hosseini. (2018). Quality of Life Predictors in Physically Disabled People. *Journal of Education and Health Promotion*, 7(61), 1–8.
- Karellou J. (2019). Enabling disability in higher education: A Literature Review. *Journal of Disability Studies*, 5(2), 47–54.
- Kuvalekar K, Kamath R, Ashok L, Shetty B, Mayya S and Chandrasekaran V. (2015). Quality of Life among Persons with Physical Disability in Udupi Taluk: A Cross Sectional Study. *Journal Family Med Prim Care*, 4(1), 69–73.
- Misura A.K. and Memisevic H. (2017). Quality of Life of Parents of Children with Intellectual Disabilities in Croatia. *Journal of Educational and Social Research*, 7(2), 43–48.